

KONYA İLİ BOZKIR İLÇESİ DEREİÇİ (GEDERET) SARNIÇLARI

THE CISTERNS IN DEREİÇİ (GEDERET) OF BOZKIR DISTRICT, KONYA PROVINCE

Sevgi PARLAK*

Halil İbrahim KUNT**

ÖZ

Konya İli, Bozkır ilçesi Dereiçi (Gederet) mahallesinde yer alan toplam sekiz adet sarnıçtan yalnızca dört sarnıç günümüze gelebilmiştir. Düzen Sarnıcı, Gökteş Sarnıcı, Gömme Sarnıcı ve Güney Sarnıcı adlarıyla anılan yapılar, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 23 Mayıs 2008 tarihli ve 2375 sayılı kurul kararıyla korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Konya, kurak ve bozkır iklimine sahip bir kent olmasından ötürü gerek yerleşimin merkezinde gerek ise kırsalında tarihsel olarak su temininde karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak amacıyla oldukça çok sayıda sarnıç inşa edilmiştir. Dereiçi (Gederet) sarnıçları “kısmi (yarı) gömme tipi” olarak tanımlayabileceğimiz tipolojide yer alan yapılar olup, dikdörtgen planlı ve tonozla örtülüdür. Plan şemaları ve üst örtüleriyle özellikle Teke yöresi ve yakın çevresinde görülen dairesel gövdeli ve üzeri kubbe veya külahla örtülü sarnıç tipi Konya’nın merkezinde veya ilçe ve kasabalarında görülmemektedir. Dereiçi (Gederet) sarnıçlarında kapının yeri ve yönü tepelerden ve çevresindeki yükseltilerden vadi tabanına inen kar ve yağmur suyunun geliş yönüne göre belirlenmiş ve kimi zaman bu tip sarnıçların inşasında araziye buna bağlı olarak eğim verilmiş veya ayrıca arklar yapılmıştır. Yerel ustalar tarafından inşa edildiğini tahmin ettiğimiz sarnıçların hiçbirinde inşa tarihini veren bir kitabe yer almamaktadır. Taş işçiliği, bölgede rahat ulaşılan malzemenin kullanımı bu sarnıçlarda yerel mimarinin bir yansımasıdır. 19. yüzyıldan itibaren hız kazanan sarnıç inşaatları, dönemin kuraklık ve su kıtlığı sorunlarına karşı üretilen çözümlerdir. 1844 ve 1928 yıllarında yaşanan büyük kuraklıklar, özellikle İç Anadolu bölgesindeki halkın suya erişimini zorlaştırmış ve bu durum sarnıç inşaatlarının artmasına sebep olmuştur. Dereiçi mahallesindeki şimdiye kadar hiçbir yayında incelenmemiş ve araştırmaya konu edilmemiş bu sarnıçlar da su sorununa çözüm amacıyla 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında inşa edilmiş, halk mimarisini ve işçilik geleneğini temsil eden örnekler olarak korunması gerekli kültür varlıklarıdır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Bozkır, Su Mimarisi, Sarnıç, su.

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5530-9545> ♦ E-mail: sevgipar@istanbul.edu.tr

** Arkeolog, Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-8703-1727> ♦ E-mail: halilibrahimkunt@gmail.com

ABSTRACT

Konya Closed Basin is characterized by higher temperatures compared to other regions of Central Anatolia and is notably deficient in surface water resources. This situation has necessitated the construction of cisterns in areas lacking underground water sources, with the primary purpose of collecting snowmelt and rainwater. Particularly in villages such as Çumra, Bozkır, Karapınar, Seydişehir, and certain villages in Aksaray, these cisterns have played a pivotal role in addressing the region's water requirements. In antiquity, various types of cisterns have been identified in Konya and its surrounding areas. During the Anatolian Seljuk period, cisterns were constructed in urban centers, towns, and along caravan routes. These structures not only addressed the water needs of caravans but also contained troughs for watering animals. Around Anatolia, stone-built cisterns were widespread, both in the ancient period and during the Seljuk and Ottoman periods. During the 1522 Rhodes Campaign, cisterns were strategically placed along the Tavas, Muğla, and Bodrum routes to supply water to the Ottoman army. The structural designs of cisterns are diverse. Some cisterns take the form of open pools, while others are covered with domes, vaults, or conical roofs. Some cisterns feature one or two openings (cistern mouths) for water extraction. Certain examples also include stairs leading into the cistern reservoir and distinctive entry doors. The interior walls of these cisterns are typically plastered with mortar to prevent water leakage, with some cases where this plaster is also applied to the outer surfaces. Typologically, cisterns are classified into carved rock cisterns, ground-embedded cisterns (fully and partially embedded), and single or double-storey fully embedded cisterns. Carved rock cisterns are typically found in natural areas, while fully embedded cisterns are more efficient in utilizing surface water collection. In Bozkır District of Konya Province, in Dereiçi (Gederet) village, only four out of a total of eight cisterns have survived. These structures, named Düzen Cistern, Gökteş Cistern, Gömme Cistern, and Güney Cistern, were designated as immovable cultural assets requiring protection by the Konya Cultural and Natural Heritage Preservation Board under decision no. 2375 on May 23, 2008. The design of these cisterns has been adapted to their surrounding surface conditions. The cisterns in Dereiçi (Gederet) can be classified as "partially (semi) embedded" types, featuring rectangular plans and vaulted roofs. Their structural forms and roof types differ significantly from the circular-bodied cisterns covered with domes or conical roofs, which are commonly seen in the Teke region and surrounding areas, and are not found in central or rural Konya. The location and orientation of the cistern doors in Dereiçi (Gederet) are strategically determined based on the flow direction of rainwater and snowmelt descending from the surrounding hills to the valley floor. In certain cases, the terrain near the cisterns has been graded to facilitate water flow, or arches have been constructed for this purpose. None of the cisterns, which we assume were built by local craftsmen, bear an inscription indicating their date of construction. The stone masonry and the use of materials that are easily accessible in the region are a reflection of local architecture in these cisterns. The rapid expansion of cistern construction since the 19th century was primarily a response to the drought and water scarcity challenges of the time. Major droughts in 1844 and 1928 exacerbated the difficulties in accessing water, particularly in the Central Anatolian region, leading to an increase in cistern construction. The cisterns examined in Dereiçi Village were constructed in the late 19th and early 20th centuries as part of the local response to water scarcity, serving as representations of folk architecture and craftsmanship traditions.

Keywords: *Konya, Bozkır District, Water Architecture, Cistern, water.*

GİRİŞ

Konya ili kapalı havzasında sıcaklık İç Anadolu'nun pek çok kesimine göre çok daha yüksektir. İl geneli yer üstü kaynakları yönünden oldukça zayıftır. Özellikle Çumra, Bozkır, Karapınar, Seydişehir ve Aksaray'ın bazı köylerinde olduğu gibi yer altı suyunun bulunmadığı yerlerde yapıların damlarına düşen kar ve yağmur sularını depolamak amacıyla sarnıçlar inşa edilmiştir.

Sarnıç¹, açık havuz biçimli olabileceği gibi çoğu kere üzeri tonoz biçimli bir tavanla veya kubbeyle/külahla örtülü bir tasarım da sergileyebilir. Bazı örneklerde tavanın tepesinde sarnıçtan su çekmeye olanak veren bir ya da iki delik (sarnıç ağzı) bulunabilir. Bazı sarnıçlarda ise sarnıcın içine girişi sağlayan küçük bir kapı ayrıca merdivenler bulunur. Haznenin tabanına kadar inşi olan merdivenler sayesinde hem içeriden su alınabilir hem de zamanla zeminde biriken çamur ve tortu belirli aralıklarla temizlenebilir. Sarnıcın haznesinin iç duvarları ya tamamen ya da belli bir yükseltiye kadar su geçirgenliğini engellemek için horasan harcıyla sıvanır. Bazı örneklerde sıva sarnıcın dış yüzünde de görülmektedir. Yüzeyin doğal meyline uygun olarak akan suların toplandığı yerlerde yapılan sarnıçlarda ise toprağın yüzeyinden gelen suların sarnıcın içerisine girebilmesi için sarnıç duvarlarında da delikler açılmıştır.

Sarnıç örneklerinin örtülerinde tonoz, kubbe ve külâh olmak üzere üç farklı tip örtü örneği tespit olunmaktadır. Ayrıca özellikle tonoz örtüsünün üzeri toprak damla kaplanarak içerideki suyun yazın serin kalması sağlanmakta, kışın da donması engellenmektedir. Tipolojik açıdan bu tür sarnıçlar kayaya oyma sarnıçlar, zemine gömme sarnıçlar (1. tam gömme sarnıçlar, 2. kısmi (yarı) gömme sarnıçlar), tek katlı sarnıçlar (1. kısmi gömme, 2. tam gömme) ve iki katlı tam gömme sarnıçlar olarak sınıflandırılmaktadır².

Antik dönemde gerek Konya'da gerekse yakın çevresinde farklı tipte sarnıç örneklerine rastlanmaktadır. Anadolu Selçuklu döneminde Konya ve yakın çevresindeki kentlerin merkezlerinde sarnıçlar inşa edildiği gibi özellikle de kervanların geçtiği menzillerde de sarnıçlar yapılmıştır. Bu grup sarnıçlarda özellikle hayvanlar için düşünülmüş yalaklar göze çarpmaktadır. Çumra-Akören (Akviran) arasında yer alan Akhan Sarnıcı buna bir örnektir³.

Konya il sınırları içindeki Türk dönemine ait en erken tarihli sarnıçlar, 13. yüzyıla tarihlenmektedir. Özellikle Meram ilçesinde bulunan Ak Sarnıç ve Ana Sultan Sarnıcı, bu dönemin önemli su yapıları arasında yer alır. Ak Sarnıç, XIII. yüzyıla tarihlendirilen ve "iki katlı, tam gömme sarnıçlar" grubuna giren bir yapıdır⁴. Selçuklu ilçesindeki İnce

1 Sarnıç kelimesi etimolojik kökeni itibarıyla "sıhrıcden" (çoğulu sahârîc) gelmektedir. İran'da üstü kubbe örtülü ve havalandırma bacalı sarnıçlara "âb-anbâr" denilmektedir. Türkçedeki kullanımının Arapça'dan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bozkurt, 2009, 158.

2 Özyurt, 1988, 11.

3 Özyurt, 1988, 9.

4 Karpuz, 2009a, 644.

Minareli Medrese'nin adıyla bilinen sarnıç⁵ caminin vakfiyesinde (H. 663-679/1265-1280) yer almaz (**Şek. 1**). Bu nedenle sarnıcın daha sonraki bir tarihte, muhtemelen XIV.-XV. yüzyıllarda inşa edildiği düşünülmektedir⁶. Bu sarnıç ise “tam gömme tipi” sarnıçların temsilcisidir. Meram⁷ ilçesinde Ak Sarnıç ve Ana Sultan dışında Gökyurt Katır İni, Köyceğiz, Şerafeddin ve Gökyurt Başpınar Mahallesi sarnıçları⁸; Selçuklu ilçesinde Selçuklu Hanaybaşı, Kanlı, Takkeli, Devler ve Arap sarnıçları⁹; Bozkır ilçesinde Dikilitaş Büyük ve Sarıoğlu arasındaki sarnıçlar; Akören ilçesinde Nalçeken, Sakaltutan ve Orhaniye Büyük sarnıçları; Çumra'da Apa Tatarın, Alibeyhüyüğü ve Apa Sarnıcı; Ahırlı'da Akkise Yukarı Sarnıcı ve Hadim-Aşağıkızılkaya arasındaki sarnıçlar Konya'nın ilçelerinde tespit olunan sarnıç örnekleridir¹⁰.

Anadolu'da özellikle kırsal kesimde taş örgülü sarnıçlar her dönemde yaygın olarak görülmektedir. Güneybatı Anadolu'da, daha 1522 yılında Rodos seferi dolayısıyla ordunun su ihtiyacını güvenle sağlamak amacıyla sefer güzergâhı üzerinde yer alan Tavas, Muğla ve Bodrum hattında da sarnıçlar inşa edilmiştir¹¹.

Batı Akdeniz kıyı şeridiyle Toros Dağları arasındaki sahada yer alan Teke yöresi sarnıçları bölgeye düzensiz olarak dağılmıştır. Bu sarnıçlar özellikle Antalya'nın merkeziyle çevresinde, Korkuteli-Kaş-Elmalı, Fethiye-Korkuteli, Bucak-Korkuteli, Isparta-Antalya, Burdur-Antalya-Bucak, Kocaeliler-Bucak hattı üzerinde yoğunlaşmaktadır. A.Şevki Duymaz, bu bölgedeki bilinen en erken tarihli sarnıcın XIV. yüzyıla ait olduğunu, diğerlerinin ise genellikle XVIII. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başlarında inşa edildiğini aktarmaktadır¹². Duymaz'ın değerlendirmelerine göre incelediği sarnıçlar “dikdörtgen planlı, tonoz örtülü veya düz damlı”, “silindirik gövdeli ve basık kubbeli”, “sekizgen gövdeli ve külahlı” ve son olarak da “kuyu sarnıçları” olmak üzere çeşitli tipolojik sınıflandırmalara ayrılmıştır.

Antalya bölgesinde özellikle de Murat Paşa Çiftliği arazisinde¹³ çok sayıda sarnıç ve kuyu yer almaktadır. Kentin suyu geçirgen kalkerli bir araziye sahip oluşu ve iklimi nedeniyle sarnıç inşaatı zaruriyet olarak ortaya çıkmıştır. Tonozla örtülü örneklerin yanı sıra özellikle bu yörede kare planlı ve kubbeli sarnıçlar özel bir grubu ortaya koymaktadır. Suyun biriktirilebilmesi için sarnıçların zemin seviyesinde, beden duvarlarına delikler açılmış olduğu gözlenmektedir.

5 İnce Minare Dârülhadisi'nin güneyinde yer alan sarnıç tipolojik olarak tam gömme sarnıç grubuna dahildir. Bk. Özyurt, 1988, 40.

6 Özyurt, 1988, 41

7 Boran ve Mutlu, 2014, 310-343.

8 Gökyurt sarnıçları hakkında bkz. Mutlu ve Bozkurt, 2023, 699-700.

9 Prof. Dr. Haşım Karpuz bu sarnıçlardan Kanlı Sarnıcı, Hanaybaşı Sarnıcını, Arap Sarnıcını ve Devler Sarnıcını 13. yüzyıl Selçuklu eseri olarak tarihlendirmektedir. Karpuz, 2009b, 452-454.

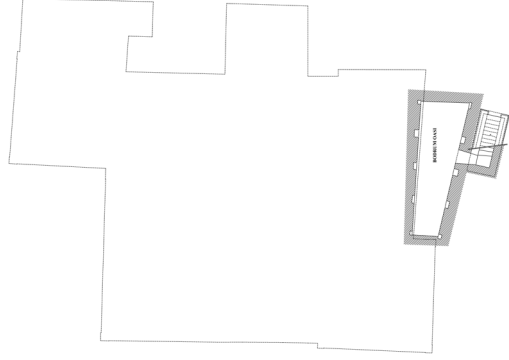
10 Mutlu, 2014, 310-345.

11 Afatoğlu, 2016, 43-44; Karpuz, 2010, 103-114.

12 Duymaz, 2009, 228.

13 Önge, 1967, 24-26.

Konya İli Bozkır İlçesi Dereiçi (Gederet) Mahallesi'nde yer alan sarnıçlar daha önce hiçbir bilimsel çalışmada incelenmemiştir. Bu çalışmada 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında bölgede yaşanmış olan kuraklık ve su kıtlığına karşı geliştirilen yerel mimari çözümler ele alınmaktadır. Araştırmanın asıl amacı ise Dereiçi (Gederet) sarnıçlarını inşa teknikleri, plan tipolojileri, kullanılan malzeme ve topoğrafya ile kurdukları uyum açısından detaylı biçimde inceleyerek, Konya kırsalındaki geleneksel su yapıları içerisindeki özgün konumlarını ortaya koymak, Anadolu genelindeki sarnıç tipolojisine katkı sağlamak ve bu yapıların korunması gereken yerel kültür varlıkları olarak taşıdıkları değeri vurgulamaktır. Çalışma için sahada yerinde tespit, inceleme ve belgeleme çalışmaları yürütülmüş [fotoğraflama, ölçü alma, coğrafi haritalandırma, rölöve çizimleri (plan, kesit, cephe çizimleri vb.)], literatür ve arşiv taramaları yapılarak sarnıçlar detaylıca incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

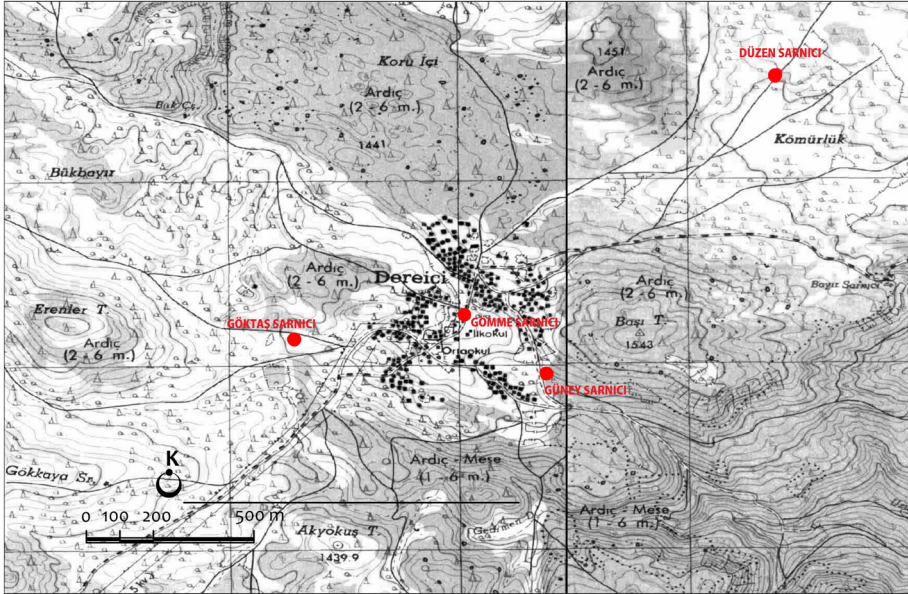
Şek. 1. İnce Minareli Medrese'ye bitişik sarnıç (Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivinden, 2008)

1. Konya ili Bozkır İlçesi Dereiçi (Gederet) Sarnıçları

Günümüzde Konya ili Bozkır ilçesine bağlı Dereiçi mahallesinin eski ismi Gederet'tir. Yerleşim yerinde Sinat Tepe Mezarı¹⁴, Gömme Oluk Çeşmesi, kayadan oyma manastırlar, Roma dönemine ait kaya mezarları ayrıca Dereiçi Merkez Büyük Camii'nin hemen yanında harap durumda Selçuklu dönemine ait bir de mescid yer almaktadır.

İkisi Dereiçi'nin merkezinde biri yerleşimin 1.5 km kuzeydoğusunda diğeri ise yaklaşık 500 m batısında yer alan sarnıçlar, yerel halk mimarisini temsil eden taşınmaz kültür varlıklarıdır. Yerleşim yerinde toplam sekiz sarnıç bulunmasına karşın, bunlardan sadece dördü günümüzde kullanılmakta; diğerleri tamamen yok olmuştur. Bu sarnıçlardan Düzen Sarnıcı, Göktaş Sarnıcı, Gömme Sarnıcı ve Güney Sarnıcı (Şek. 2-3) adlarıyla anılan su yapıları, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 23 Mayıs 2008 tarihli ve 2375 sayılı kurul kararıyla korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Bu sarnıçlardan yaz aylarında hayvanları sulama amaçlı faydalanılmaktadır. Araştırmaya konu olan sarnıçlarda su haznesi toprağa gömülü vaziyetteyken, sarnıcın üst örtüsü toprak üstündedir. Bu sebeple de dört örneği de kısmi (yarı) gömme sarnıçlar başlığı altında değerlendirmektedir.

14 Dört adet sütun üzerinde üzeri kubbeye örtülü olduğu yöre halkı tarafından belirtilen türbe bugün harap haldedir.

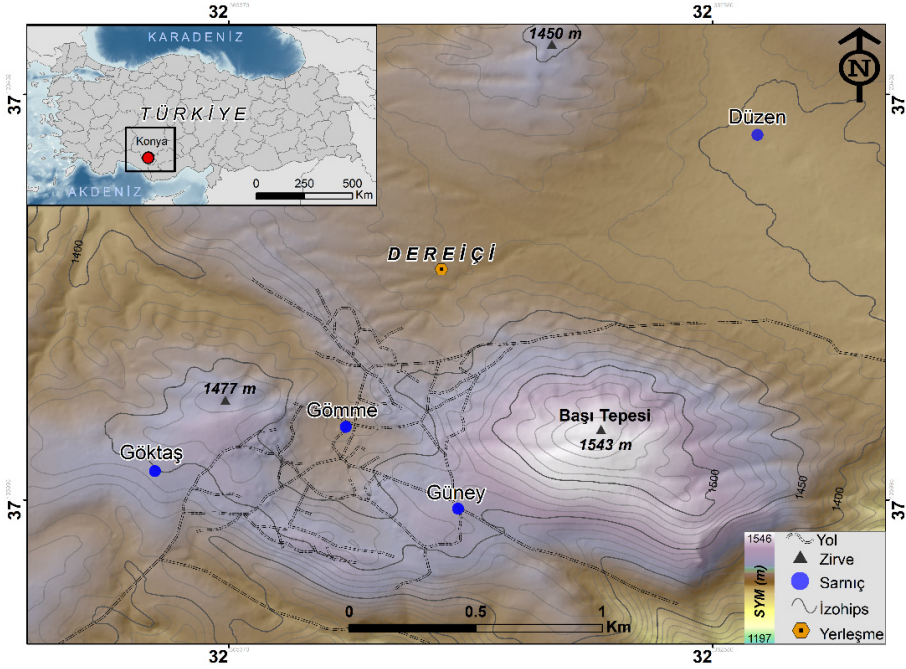

Şek. 2: Konya ili Bozkır ilçesi Dereiçi (Gederet) mahallesindeki sarnıçlar (Harita Genel Komutanlığı'nın 1/25.000'lik paftaları üzerine, koordinatlara göre işlenmiştir)

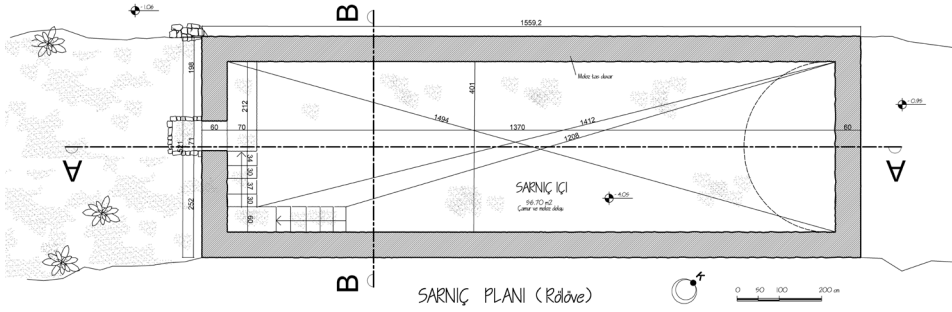
1.1. Düzen Sarnıcı

Düzen Sarnıcı, Konya İli, Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesinde yerleşiminin yaklaşık 3 km kuzeydoğusunda ve kırsal bir alanda bulunmaktadır (**Şek. 2-3**). Kuzeydoğu–güneybatı istikametinde, dıştan yaklaşık 5.21x15.59 m ölçülerinde dikkörtgen bir plana sahiptir (**Şek. 4**). Sarnıç yöresel kireç taşı kullanılarak inşa edilmiştir (**Fot. 1; Şek. 5-6**).

Sarnıcın üst örtüsü, iki uzun kenara doğru pahlanarak sıkıştırılmış toprakla örtülü ve deformasyona uğramış beşik çatı görünümünde olup, içten yarım daire kemerli bir beşik tonozla örtülüdür (**Şek. 7; Fot. 2**). Üzerinde bir tarihe rastlamadığımız Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu tescil fişinde yer alan fotoğrafta üst örtüdeki toprak dam dokusu daha net anlaşılabilmektedir (**Fot. 3**). Sarnıcın üzerine sonradan moloz taşlar dizilerek sıkıştırma yapılmış ve toprağın yanlara akması önlenmeye çalışılmıştır. Sarnıç gövdesinde olduğu gibi tonoz örtüde de moloz taş kullanılmıştır. Sarnıcın duvar kalınlığı 60 cm olup, iç ölçüleri 4.01x13.70 m'ye düşmektedir (**Şek. 8-9**). Güneybatıya bakan dar kenarın ortasına açılan 70 x 110 cm ebadındaki küçük bir kapı ile sarnıcın içine girilmektedir. Zemine 11 basamaklı iki kollu taş merdivenle ulaşılmaktadır. Sarnıcın iç yüksekliği 4.06 m'dir. Sarnıcın tonoz örtüsünde ve duvar örgüsünde kullanılan moloz taşların aralarında derz dolgusu yoktur. Son yıllarda su sızıntısını önlemek amacıyla zeminden itibaren yaklaşık 2.50 m yüksekliğe kadar duvarlar çimento harçlı sıvayla sıvanmıştır. Sarnıç halen su tutabilme özelliğini korumaktadır.

Şek.3: Yükselti eğrilerine göre su akaçlamalarının Dereiçi (Gederet) sarıncılarına yönelimini gösteren topografik harita (Çiz. Haz. Fiziki Coğrafya Uzmanı Mahsum Bozdoğan, Ocak 2025)¹⁵

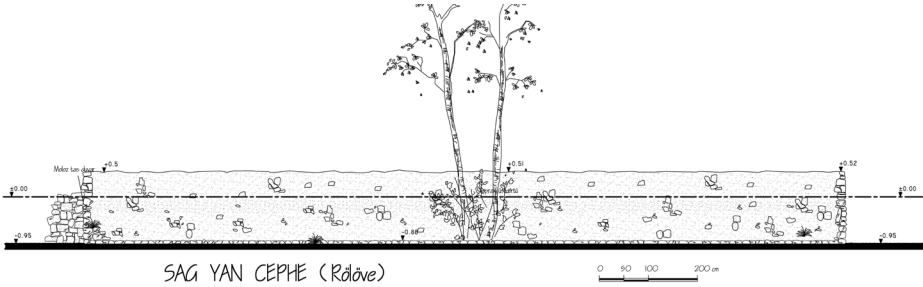
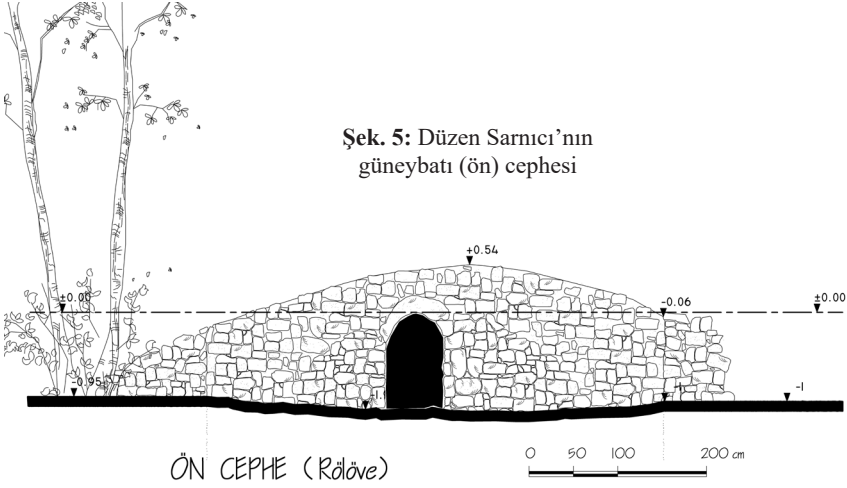

Şek. 4: Düzen Sarıncı'nın planı.

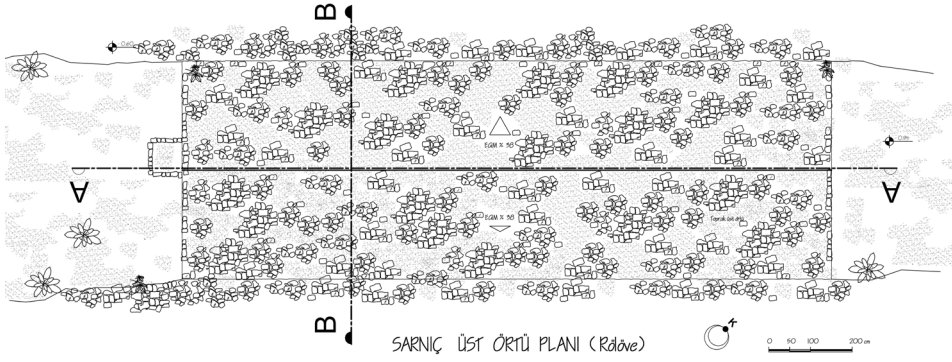
15 Harita Genel Müdürlüğü'nün 1:25.000 topografya haritaları ve bu haritalardan elde edilen 10 metrelik Sayısal Yükselti Modelleri (SYM/ DEM)'nden üretilmiştir. Haritadaki gerekli sayı-sallaştırmalar Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımlarından biri olan ArcGIS Pro ortamında yapılmıştır. Haritayı çizen Fiziki Coğrafya Uzmanı Mahsum Bozdoğan'a (İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı, Doktora öğrencisi) çok teşekkür ederiz.

Fot. 1: Düzen Sarnıcı'nın güneybatıdaki giriş cephesi

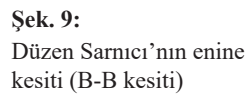
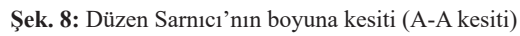
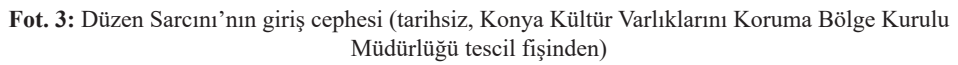
Şek. 6: Düzen Sarnıcı'nın doğu (sağ yan) cephesi

Şek. 7: Düzen Sarnıcı'nın üst örtüsünün planı

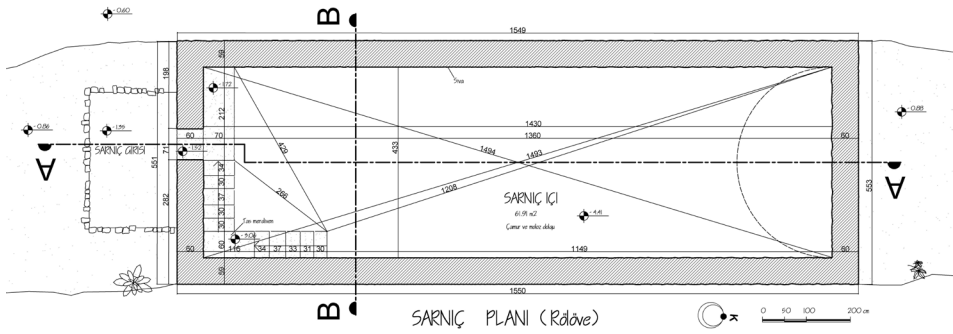
Fot. 2: Düzen Sarnıcı'nın tonoz örtüsü

1.2. Göktaş Sarnıcı

Göktaş Sarnıcı, Konya İli, Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesi yerleşiminin yaklaşık 500 m batısında yer almaktadır (Şek. 2-3). Kuzey – güney doğrultusunda dıştan yaklaşık 5.51 x 15.49 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir (Şek. 10). Yöresel kireç taşı kullanılarak inşa edilmiştir (Fot. 4; Şek. 11-13).

Sarnıcın üst örtüsü, iki uzun kenara doğru pahlanarak sıkıştırılmış toprakla örtülü ve deformasyona uğramış beşik çatı görünümünde olup, içten beşik tonoz örtülüdür (Fot. 5; Şek. 14-15). Sarnıç gövdesinde olduğu gibi tonoz örtüde de moloz taş kullanılmıştır. Sarnıcın duvar kalınlığı 60 cm olduğu için içten içe ölçüsü 4.30x14.30 metredir. Güneye bakan dar kenarın ortasına açılan 71x148 cm ebadındaki küçük bir kapı ile sarnıcın içine girilmektedir. Zemine 12 basamaklı iki kollu taş merdivenle ulaşılmaktadır (Fot. 6). Sarnıcın iç yüksekliği 4.42 m'dir. Duvar örgüsünde kullanılan moloz taşların aralarında derz dolgusu yoktur. Son dönemlerde su sızıntısını önlemek amacıyla zeminden itibaren 2.83 m yüksekliğe kadar çimento harçlı sıva yapılmıştır (Şek. 16). Sarnıç halen su tutabilme özelliğini korumaktadır.

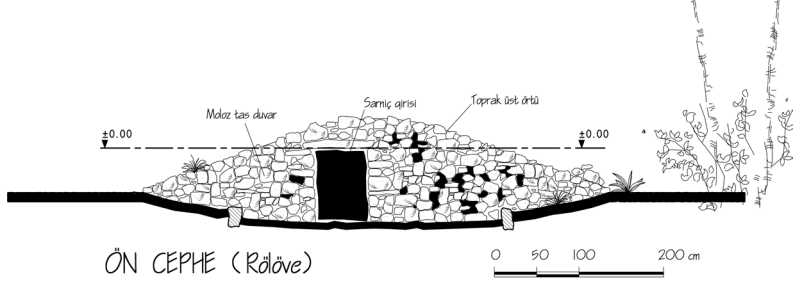

Şek. 10: Göktaş Sarnıcı'nın planı

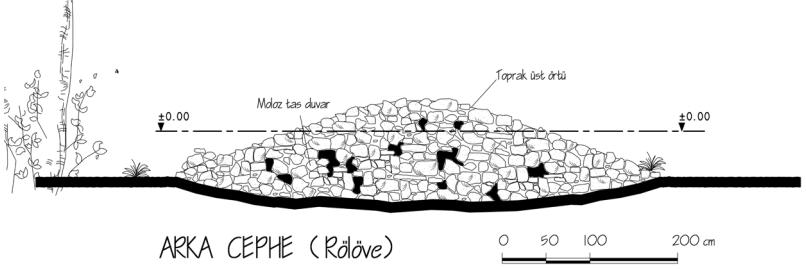

Fot. 4: Göktaş Sarnıcı'nın güney (giriş) cephesi

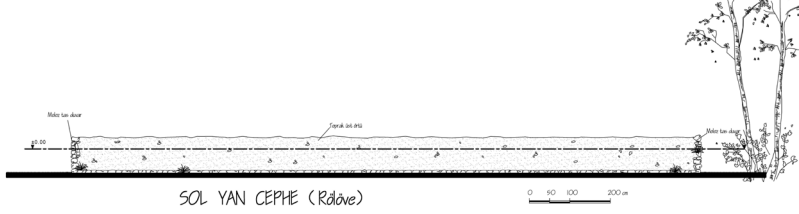
Şek.11:
Göktaş
Sarnıcı'nın
güney (ön)
cephesi

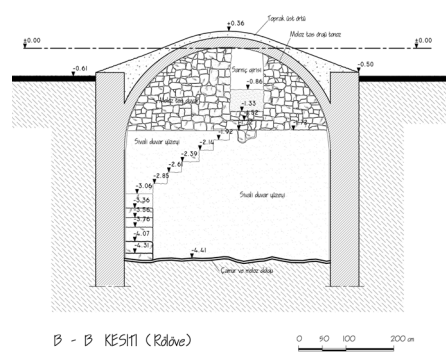
Şek.12:
Göktaş
Sarnıcı'nın
kuzey (arka)
cephesi

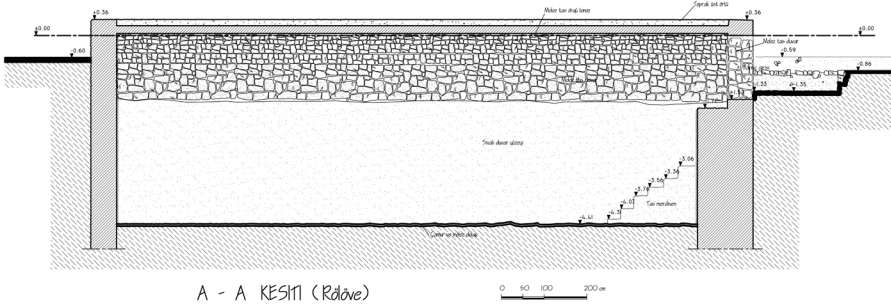
Şek.13:
Göktaş
Sarnıcı'nın
batı (sol
yan) cephesi

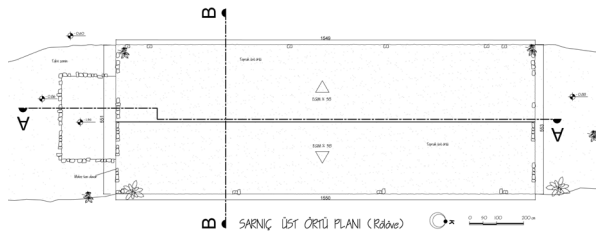
Fot. 5: Göktaş Sarnıcı'nın haznesi

Şek. 14: Göktaş Sarnıcı'nın enine kesiti
(B-B kesiti)

Şek. 15: Göktaş Sarnıcı'nın boyuna kesiti (A-A kesiti)

Şek. 16: Göktaş Sarnıcı'nın üst örtüsünün planı

Fot. 6: Göktaş Sarnıcı'nın girişi ve merdivenleri

1.3. Gömme Sarnıcı

Gömme Sarnıcı, Konya İli, Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesi, 120 Ada, 8 parselde ve yerleşimin merkezinde yer almaktadır (Şek. 2-3). Kuzeydoğu-güneybatı istikametinde dıştan yaklaşık 6.92x15.79 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir (Şek. 17-18). Yöresel kireç taşı kullanılarak inşa edilmiştir (Fot. 7-8; Şek. 19-21).

Sarnıcın üst örtüsü, iki uzun kenara doğru pahlanarak sıkıştırılmış toprakla örtülü ve deformasyona uğramış beşik çatı görünümünde olup içten yarım daire kesitli beşik tonozla örtülüdür (Fot. 9; Şek. 22). Doğu kısmına toprak dolması nedeniyle sarnıcın üst kısmı zeminle birleşmiş gibi görünmektedir. Sarnıcın gövdesinin inşaatında moloz taş kullanılmıştır. Tonoz, bir sıra moloz taş, bir sıra kesme taş olarak örülmüş olup, 145 cm genişliğinde 7 sıra moloz taş örgü, 55 cm genişliğinde 8 sıra kesme taş örgü yer almaktadır. Sarnıcın duvar kalınlığı yaklaşık 60 cm olduğu için içten içe ölçüsü 5.72x14.60 m'dir. Güneydoğuya bakan dar kenarın ortasında açılan 70x137 cm ebadında bir kapıyla sarnıca girilmektedir (Fot. 8). İnsanların kova ile kolayca su çekebilmelerini sağlamak amacıyla sarnıcın üzerinde ortaya yakın bir yerde 121 x 121 cm ebadında bir açıklık bırakılmıştır (Fot. 7; Şek. 18). Bunun üzeri ahşap bir kapakla kapatılmıştır. Zemine ini-

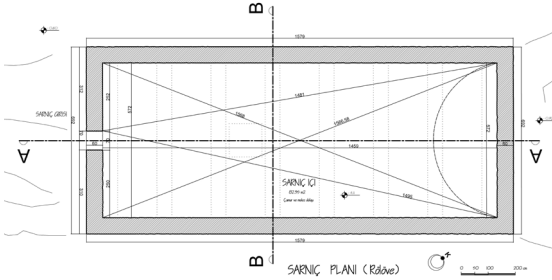
Fot. 7: Gömme Sarnıcı'nın üst örtüsü

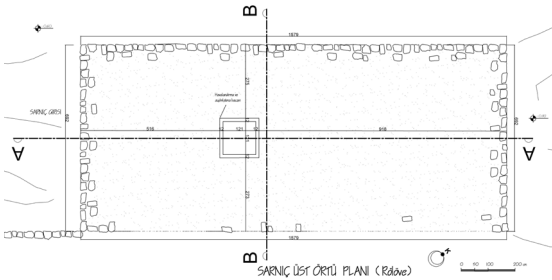
Fot. 8: Gömme Sarnıcı'nın giriş cephesi

şi sağlamak amacıyla herhangi bir merdiven yapılmamıştır. Muhtemelen seyyar bir ahşap merdivenle sarnıcın haznesine iniş sağlanmaktadır. Sarnıcın iç yüksekliği 4.23 m'dir. Duvar örgüsünde kullanılan moloz taşların aralarında derz dolgusu yoktur. Son dönemlerde su sızıntısını önlemek amacıyla zemin-den itibaren 2.21 m yüksekliğe kadar çimento harçlı sıva yapılmıştır. Bu sarnıç su tutabilme özelliğini halen korumaktadır.

Tonozu kısa kenarına paralel belli aralıklarla birbirini takip eden kaburga kemerlerin üzerine aralarına taş örgü blokların bindirilmesiyle yapılmıştır (Şek. 23). Benzer uygulamanın Türk dönemi öncesinde inşa edilmiş bir örneği Mersin'de, Antik döneme ait Kanlıdivane sarnıcıdır. Ayrıca, benzer örnekler arasında Türk dönemine ait Konya, Çumra-Akören yolu üzerindeki Üçkisse Sarnıcı¹⁶, Uşak, Karahallı, Beki Köyü'ndeki 1. nolu sarnıç sayılabilir (Şek. 31-32; Fot. 13).

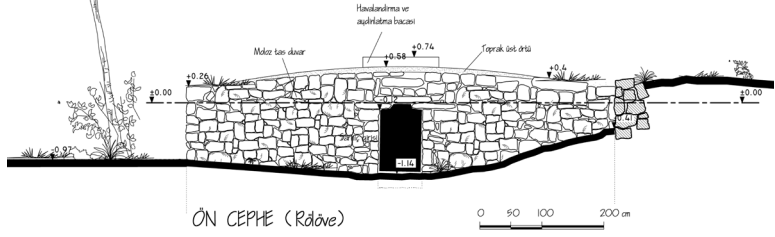
Şek. 17:
Gömme Sarnıcı'nın planı

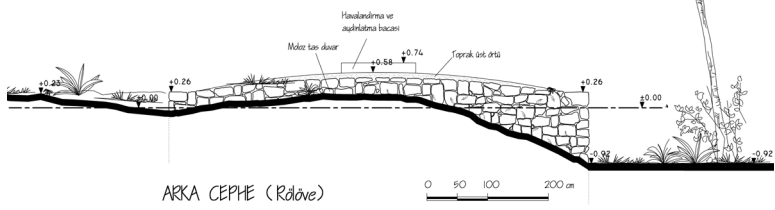
Şek. 18:
Gömme Sarnıcı'nın üst örtü planı

16 Özyurt, 1988, 96-98, 100, çiz. 28.

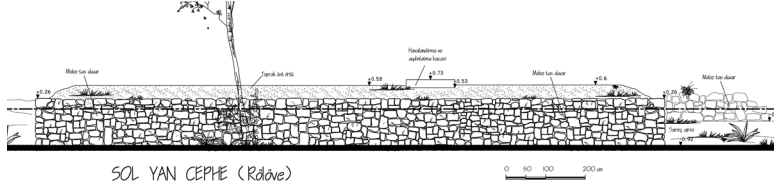
Şek. 19.
Gömmе
Sarnıcı'nın
güneybatı (ön)
cephesi

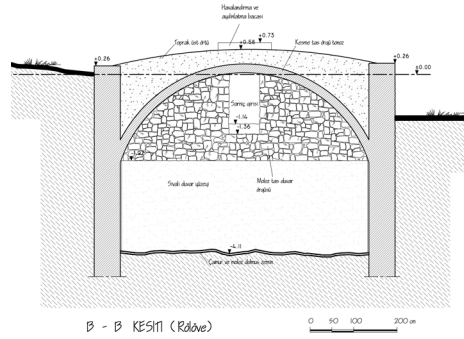
Şek. 20.
Gömmе
Sarnıcı'nın
kuzeydoğu
(arka) cephesi

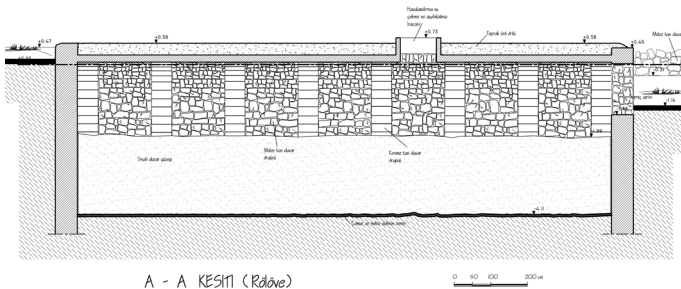
Şek. 21.
Gömmе
Sarnıcı'nın
kuzeybatı (sol
yan) cephesi

Fot. 9. Gömmе Sarnıcı'nın tonozu

Şek. 22. Gömmе Sarnıcı'nın enine kesiti (B-B)

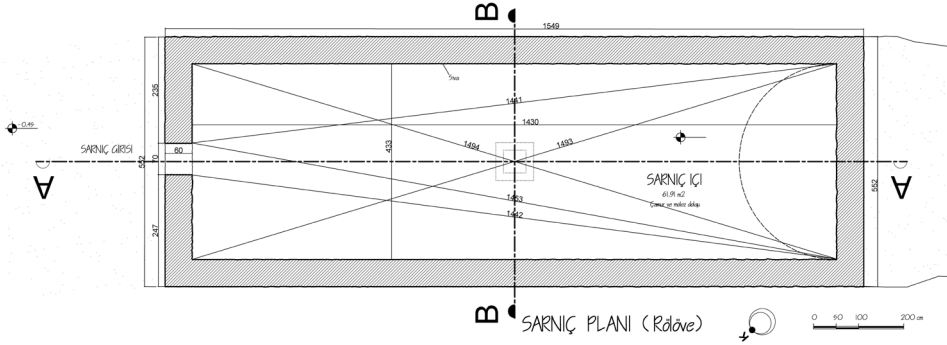

Şek. 23. Gömmе
Sarnıcı'nın boyuna kesiti
(A-A kesiti), (Yazar)

1.4. Güney Sarnıcı

Güney Sarnıcı, Konya İli, Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesi, 212 Ada, 1 parselde ve yerleşimin güneyinde yer almaktadır (Şek. 2-3). Kuzeybatı-güneydoğu istikametinde dıştan yaklaşık 5.52x15.49 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir (Şek. 24). Yöresel kireç taşı kullanılarak inşa edilmiştir (Fot.10).

Sarnıcın üst örtüsü, iki uzun kenara doğru pahlanarak sıkıştırılmış toprakla örtülü ve deformasyona uğramış beşik çatı görünümünde olup, içten yarım daire beşik tonoz örtülüdür (Fot. 11-12; Şek. 25-26). Sarnıç gövdesinde moloz taş kullanılmıştır (Şek. 27-29). Sarnıcın duvar kalınlığı yaklaşık 60 cm olduğu için içten içe ölçüsü 4.33 x 14.30 m'dir. Kuzeybatıya bakan dar kenarın ortasında açılan 70 x 139 cm ebadında küçük bir kapı ile sarnıcın içine girilmektedir. Bu kapının girişine moloz taşlar yığılarak içeriye giriş engellenmiştir. Kapının üstü moloz taşlardan kemer şeklinde örülmüştür. İnsanların kova ile kolayca su çekebilmelerini sağlamak amacıyla sarnıcın üzerinde, ortaya yakın bir yerde 84x84 cm ebadında bir açıklık bırakılmıştır (Şek. 30). Zemine inşi sağlamamak amacıyla herhangi bir merdiven yapılmamıştır. Muhtemelen seyyar bir ahşap merdivenle iniş sağlanmaktadır. Sarnıcın iç yüksekliği 4.45 m'dir. Duvar örgüsünde kullanılan moloz taşların aralarında derz dolgusu yoktur. Son dönemlerde su sızıntısını önlemek amacıyla zeminden itibaren 2.89 m yüksekliğe kadar çimento harçlı sıva yapılmıştır. Halen içinde su tutulmaktadır.

Şek. 24: Güney Sarnıcı'nın planı

Fot. 10:
Güney Sarnıcı'nın giriş cephesi

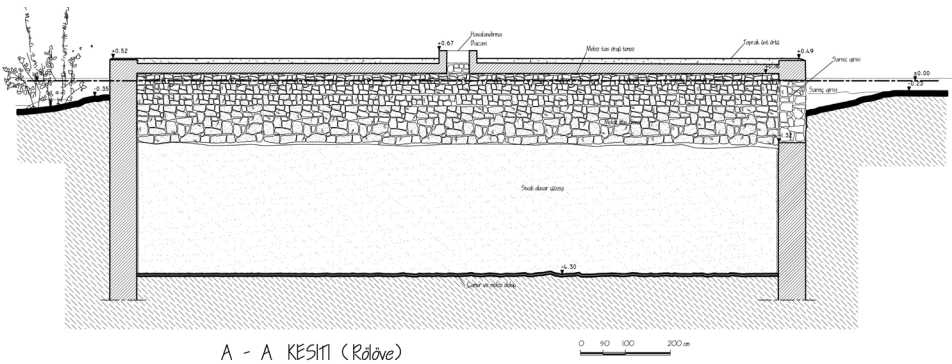
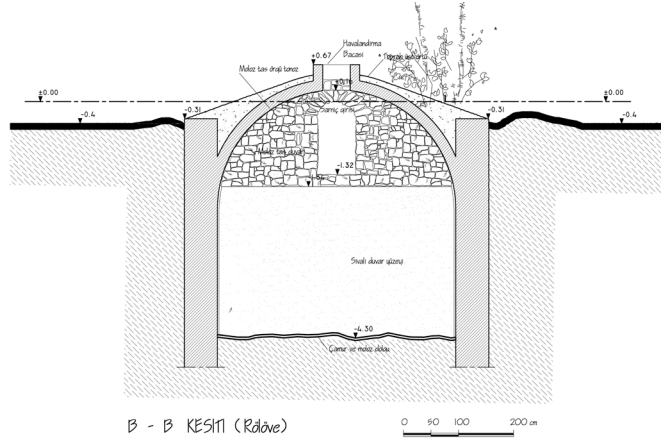

Fot. 11: Güney Sarıncı'nın görünüşü ve üst örtüsü

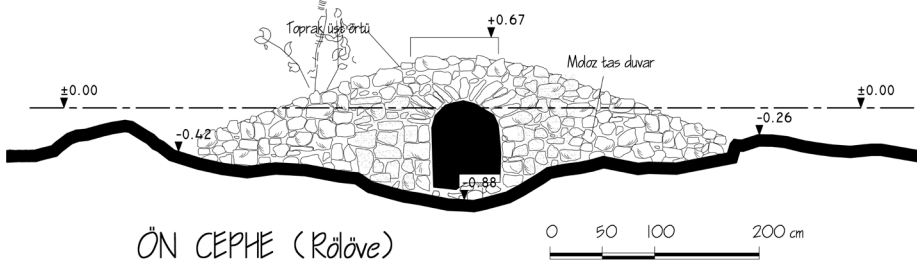

Fot. 12: Güney Sarıncı'nın haznesi

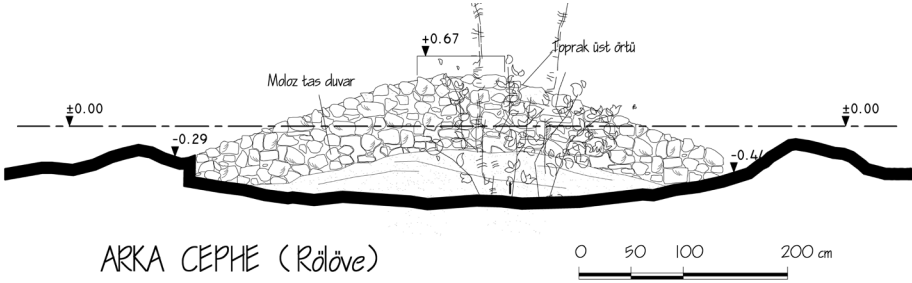
Şek. 25:
Güney Sarıncı'nın enine kesiti (B-B kesiti)

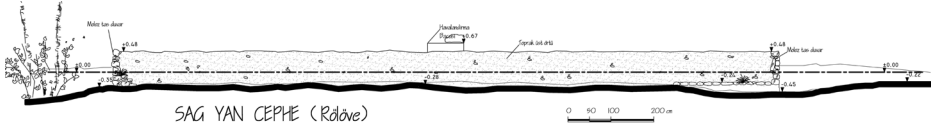
Şek. 26: Güney Sarıncı'nın boyuna kesiti (A-A kesiti)

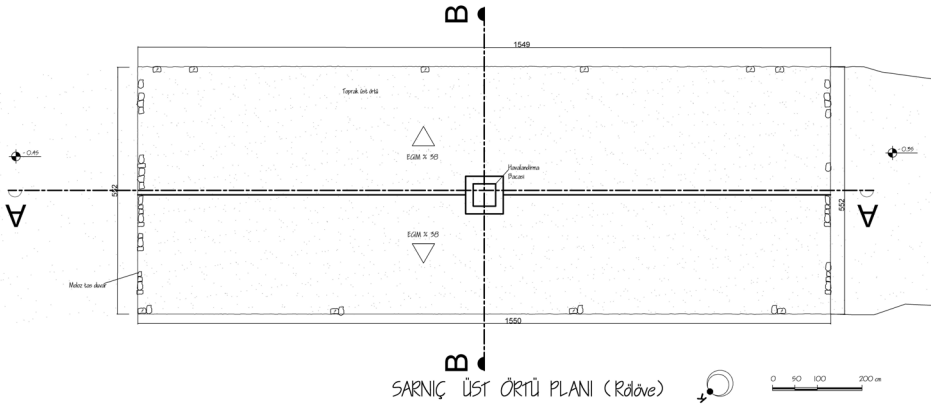
Şek. 27: Güney Sarnıcı'nın kuzeydoğu (ön) cephesi

Şek. 28: Güney Sarnıcı'nın güneybatı (arka) cephesi

Şek. 29: Güney Sarnıcı'nın güneydoğu (sağ yan) cephesi

Şek. 30: Güney Sarnıcı'nın üst örtüsünün planı

DEĞERLENDİRME

Konya ili ve ilçeleri bozkır ve kurak iklim koşulları nedeniyle sarnıçların en yoğun olarak inşa edildiği yerlerin başında gelmektedir. Konya'nın Selçuklu ilçesi, Saray mahallesi sınırları dâhilinde yer alan Gevale Kalesi'nde 2013 yılından beri sürdürülen kazılarda 94 adet sarnıç tespit edilmiştir. Bunlar içerisinde üç adet sarnıç yarım gömme sarnıçlar (85, 88 ve 90 nolu sarnıçlar) başlığı altında değerlendirilmiştir. Moloz taş malzemeyle inşa edilmiş sarnıçların üst örtüsüne dair izlerden tonozla örtülü olduğu anlaşılmaktadır¹⁷. Çumra'daki Alibeyhüyüğü Abaz Sarnıcı kitabesine göre M. 1898/1899 tarihlidir. Yarı gömme sarnıç grubu içerisinde aynı tipoloji başlığı altında değerlendirebileceğimiz bu örnek, 13,75 x 5,00 m ölçülerinde, kuzey-güney doğrultulu ve tonoz örtülüdür. Uzunca bir giriş koridoruna sahip oluşuyla Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesinde yer alan incelediğimiz sarnıçlardan ayrılır¹⁸. Bu sarnıç dışında ilçede “yarı gömme sarnıçlar” arasında dikdörtgen planı ve tonoz örtüsüyle Alibeyhüyüğü Kabalık Sarnıcı, Apa Sarnıcı, Gökhüyük Sarnıcı ve Yenisu sarnıçları sayılabilir¹⁹. Çumra-Akören yolu üzerinde yer alan kitabesiz Üçkisse Sarnıcı, “yarı (kısmen) gömülü” tasarımı ile Dereiçi sarnıçlarıyla aynı gruptandır. Bozkır ilçesi, Dereiçi mahallesindeki çalışmamıza konu olan Gömme Sarnıcı'ndaki gibi Üçkisse Sarnıcı'nın da tonozu kaburga kemerleriyle desteklenmiştir (**Şek. 31**) Bu sarnıçlar dışında özellikle kervanların geçtiği menzillerde de sarnıçlara rastlanmaktadır. Bu tür sarnıçlarda özellikle hayvanlar için yalaklar yer almaktadır. Çumra-Akören (Akviran) arasında yer alan Akhan Sarnıcı bunun güzel bir örneğidir. Özellikleri itibarıyla de “yarı (kısmi) gömme sarnıçlara” birer örnekler. Sarnıcın suyu kuzey tarafına toprağa açılan bir kanaldan hazneye dolmaktadır. Ayrıca sarnıcın kuzey köşesinde 60 x 130 cm ölçülerinde ve 70 cm derinliğinde taştan örme bir kanal çevreye düşen ve arazinin meyline uygun olarak sarnıca doğru akan yağmur ve kar sularını sarnıca sevk etmektedir²⁰. Aslında bu tür toprak ve ayrıca örme kanalların sarnıca su teminini kolaylaştırması sebebiyle başka sarnıçlarda da görmemiz gerekir. Fakat bu yapıların etrafındaki yollarda yapılan düzenlemeler ile kanallar korunamamış ve pek çok sarnıçta bu sebeple işlevini yerine getiremez bir duruma düşmüştür.

Uşak ilinin Karahallı ilçesinin Beki ve Paşalar köylerinde yer alan “gömme tipi sarnıçlar” özellikleri itibarıyla Dereiçi (Gederet) sarnıçlarıyla karşılaştırabileceğimiz örnekler arasındadır (**Fot. 13; Şek. 32**). Beki Köyü'nde yer alan 12.99 x 6.66 m ölçülerine sahip dikdörtgen planlı sarnıç da benzer şekilde kaba bir işçilikle moloz taştan inşa edilmiş olup, beşik tonozla örtülüdür. Alttan kemerlerle desteklenmiş olan tonozun iç yüzeyi sıvasızdır. Cephe detayları itibarıyla bezemesizdir ve kitabesi bulunmamaktadır. Paşalar köyünde de benzer özellikleri sergileyen dikdörtgen planlı ve tonoz örtülü başka sarnıçlar bulunmaktadır. Ayrıca bu bölgede sayıları yüz elli civarında olan daire formu ve Uşak civarında “avgan”²¹ olarak adlandırılan, üstü açık bir tasarıma sahip sarnıçlardan

17 Çaycı ve Yavuzyılmaz, 2022, 11-15.

18 Küçükkırlı, 2024, 580-581, fig. 607 ve 609.

19 Küçükkırlı, 2024, 152-167.

20 Özyurt, 1988, 9 ve 106.

21 Avgan, sarnıca benzer bir işlevi olan yer altı sularını depolama binalarıdır. Türk Dil Kurumu'nun

da bahsedilmekle birlikte, Bozkır ilçesi Dereiçi (Gederet) mahallesinde incelediğimiz sarnıçlar arasında bu tip bir tasarıma sahip örnek yer almamaktadır²².

Muğla'nın Ula ilçesinde de “kısmı gömme sarnıçlar” tipolojisinde değerlendirilebilecek silindirik gövdeli ve kubbeli örnekler söz konusudur. Kubbe formları “sivrimsi, daha küresel ve yüksek kubbeli” gibi başlıklar altında sınıflandırılmakla birlikte, üst örtüsünden dolayı bu sarnıçlar aynı zamanda “gümbet” ismiyle de bilinmektedirler²³. Gerek Ula ilçesinde (**Fot. 14**) gerekse Bodrum'da²⁴ pek çoğu “daire planlı ve kubbeli sarnıç” örneği görülmektedir. Bu ildeki geç dönem sarnıç örnekleri içerisinde en erken tarihli kitabe (1817/1818) Bodrum Sarnıcı'ndadır. Bodrum ilçesinin Bağla köyündeki sarnıç kitabesine göre 1819/1820, Akyaka köyünün İnişdibi mevkiindeki sarnıç 1834/35, Ula ilçesinin Yeşilova köyündeki sarnıç ise 1854/55 tarihliidir. Kitabesi bulunan nadir örnekler arasında yer alan bu sarnıçlar ayrıca bölgedeki kitablesiz sarnıçları tarihlendirmede veri sunması açısından önemli örneklerdir²⁵.

Burdur'un ilçelerinde de kare, dikdörtgen veya daire planlı geç dönem sarnıç örnekleri bulunmaktadır. Bunlar arasında Bucak ilçesindeki Ak Sarnıç, Beşkonak Sarnıcı, Çifte Sarnıç, Kuyucak Sarnıcı, Selçuklu Sarnıcı, Top Sarnıcı ve Yokuşbaşı Sarnıcı sayılabilir. Top Sarnıcı daire formlu planı ve kitabeli (kitabesi R. 1325/M. 1909) olmasıyla Kuyucak Sarnıcı ise derin, dar ve eğimli bir tasarıma sahip giriş dehliziyle aynı ilçedeki diğer sarnıçlardan farklıdır. Özellikle de Ak Sarnıç, kaba moloz taş cephe detayları, dikdörtgen planı, destek kemerli tonoz örtüsüyle Bozkır ilçesi Dereiçi (Gederet) mahallesindeki incelediğimiz sarnıçlarla oldukça benzer bir tasarım sergilemektedir (**Fot. 15**)²⁶.

Denizli'nin ilçe ve köylerinde de benzer tipte sarnıçlar görülmektedir. Tavas Goca Sarnıç, Güney Cevizli Köy Sarnıcı, Tavas Garipköy Sarnıcı, Tavas Gümüşdere Sarnıcı, Tavas Sofular Sarnıcı, Muğla'daki sarnıç örnekleri gibi daire gövdeli ve kubbelidir. Buna karşılık aynı ilin Çal ilçesinde dikdörtgen planlı ve tonozla örtülü örnekler de söz konusudur. Çal Bahadınlar Okul Sarnıcı, bu gruba dair tipik bir örnektir²⁷. Aynı ilin Çardak ilçesine bağlı Gemiş köyündeki dairesel planlı ve kubbeli 1 nolu sarnıç, kitabesine göre 1855/1856 tarihliidir; kitablesiz 2 nolu sarnıç ise dikdörtgen planlı ve beşik tonoz örtülüdür²⁸.

hazırladığı derleme sözlüğünde, “üstü açık sarnıç” şeklinde açıklanmaktadır (Derleme Sözlük, 1993, 380). Özellikle de bu kelimenin Anadolu'nun kırsal yerleşimlerinde daha bilinen bir kelime olduğu anlaşılmaktadır. Plan şemaları itibariyle daire, dikdörtgen ve kare planlı olabilen avganlar üzeri açık ve küçük ölçekli su depolama mekanlarıdır.

22 Acar, 2018, 371-376.

23 Dere. 2022, 502-504.

24 Öter, 2008.

25 Öter, 2008, 39, 51, 53 ve 76.

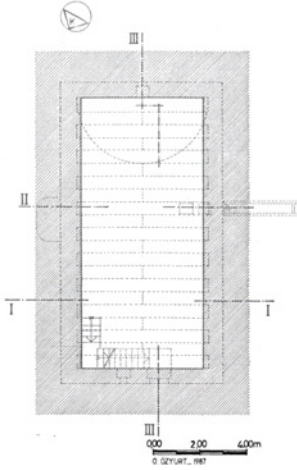
26 Atasoy, 2013, 69-77.

27 Afatoğlu, 2016, 43-45.

28 Pektaş, 2013, 425-426.

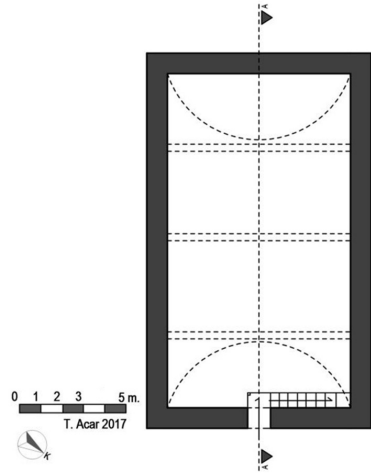
Isparta ili Keçiborlu Senir Kasabası'nda yer alan sarnıçlar²⁹ Batı Torosların kuzey uzantılarından gelecek suları biriktirmek amacıyla inşa edilmişlerdir. Hacı Emin Sarnıcı zemine “kısmen gömülü” durumdadır (**Fot.16**). Kaba işçilikli moloz taş duvar örgülü, dikdörtgen planlı sarnıç kemerlerle desteklenmiş bir tonozla örtülüdür³⁰. Bu özellikleri itibarıyla Konya ili Bozkır ilçesi Dereiçi (Gederet) mahallesindeki Gömme Sarnıcı'yla benzemektedir. Aynı yerleşim yerinde ayrıca Hasan Hüseyin Sarnıcı ile Hacı Hüseyin Sarnıcı (Küçük Tepecik) bulunmaktadır. Sonuncu örnek kareye yakın planı ve kubbeli oluşuyla diğer ikisinden ayrılmaktadır³¹.

İncelen tüm bu örneklerden hareketle sarnıç inşa faaliyetlerinin 19. yüzyıldan itibaren arttığı gözlenmektedir. 1844 yılında yaşanan kuraklık tüm Anadolu'yu etkilemekle birlikte özellikle de Aydın ve Konya'dan merkeze gönderilen yazılarda yörenin kuraklıktan muzdarip olduğu ve tarımın ciddi anlamda zarar gördüğü vurgulanmıştır³². Özellikle de Cumhuriyet döneminde, 1928 yılında halkı olumsuz anlamda etkileyen bir kuraklık yaşanmıştır. Boyutu vahim seviyelere varınca özellikle de İç Anadolu bölgesi halkına Hilâl-i Ahmer (Kızılay) ve Ziraat Bankası vasıtasıyla yardımda bulunulmuştur³³. Nitekim kuraklık nedeniyle de çevre illere çok sayıda göçler olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren oldukça yoğun sayıda inşa edilen sarnıçların yaşanan susuzluk ve buna bağlı kıtlık nedeniyle de Cumhuriyet döneminde oldukça fazla sayıda inşa edilmeye devam ettiği örnekler üzerinden tespit olunmaktadır.

Şek. 31:
Çumra-Akören yolu
üzerindeki Üçkisse
Sarnıcı'nın planı
(Osman Özyurt, 1988,
99, çiz. 28)

Şek. 32:
Uşak, Karahallı İlçesi,
Beki Köyü, 1. nolu
sarnıcın planı (Acar,
2018, 372, şek.1)

29 Sarnıçlar, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.12.2004 Tarih ve 163 Sayılı Kararıyla “Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı” olarak tescil edilmiştir.

30 Demirci ve Bilgin, 2020, 219-220.

31 Demirci ve Bilgin, 2020, 220-221.

32 Tekin, 2015, 331.

33 Uyanık ve Sarı, 2011, 141.

Fot. 13:

Uşak, Karahallı İlçesi, Beki Köyü,
1. nolu sarnıcının girişi (kuzey)
cephesinin görünüşü (Acar, 2018,
372, fot.1)

Fot. 14:

Muğla ili Ula İlçesinde yer alan
Kızılağaç köyündeki 2 nolu sarnıç
(Öter, 2008: 187, fig. 82)

Fot. 15:

Burdur, Bucak Ak
Sarnıç'ın giriş cephesi (Atasoy,
2013: 203, res. 150)

Fot. 16:

Isparta ili Keçiborlu Senir
Kasabası'ndaki Hacı Emin Sarnıcı
(Demirci ve Bilgin, 2020, 227,
fig. 2)

SONUÇ

Konya ili, kurak ve bozkır iklim koşulları nedeniyle sarnıçların en yoğun inşa edildiği bölgelerden biridir. Bozkır ilçesi, Dereiçi (Gederet) mahallesindeki sarnıçların incelenmesi, bölgesel su yapılarının mimari özelliklerini ve mimarlık tarihi açısından su yönetimi bağlamındaki yerel çözümleri anlamaya önemli katkılar sunmaktadır. Bu sarnıçlar, bölgenin su temininde yaşadığı zorluklara çözüm üretmek amacıyla 19. yüzyıldan itibaren giderek artan sayıda yaygınlaşmış ve oldukça çok sayıda inşa edilmiştir. Kitabesiz olmaları nedeniyle kesin tarihlendirme mümkün olmasa da, bu sarnıçların 19. yüzyıl sonu ile Cumhuriyet dönemi arasında, bölgenin su sorunlarına çözüm üretmek amacıyla inşa edildiği değerlendirilmiştir.

Araştırmamız sonucunda, sarnıçların hem yapısal hem de plan özellikleriyle çevre bölgelerden özellikle Teke yöresi (Antalya, Muğla başta olmak üzere) örneklerinden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Özellikle Teke yöreci ve çevresinde yaygın olarak gözlemlenen dairesel plan, kubbe veya külâh örtü sistemlerinin aksine, Dereiçi sarnıçlarının dikdörtgen planlı ve tonoz örtülü olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca, plan tipolojisi açısından bu yapıların kısmı (yarı) gömme tip sarnıçlar olduğu görülmektedir. Sarnıçların yarı bedenlerinin toprak altında kalmasının temel sebebi suyun sıcaklığını yaz ve kış mümkün mertebe sabit kalabilmesini sağlamak ve sıcaklarda buharlaşmayı soğuklarda donmayı engellemektir. Ayrıca ele aldığımız sarnıçlar topografyaya uyum göstermekte, çoğu 1450 m civarı çevre yükseltilerden/tepelerden akan yağmur ve kar sularının geliş yönlerine göre kapı yerlerinin belirlendiği anlaşılmaktadır. Bu sular toprak zemine açılan kanallarla sarnıca yönlendirilmektedir. Sarnıçların yarı bedenlerinin toprak altında kalmasının bir diğer nedeni de tepelerden akan yağmur ve kar sularının hazneye akışı için elverişli düşük bir kot/seviye oluşturmaktır. Bu dört sarnıçta muhtemelen yerel ustalar tarafından inşa edilmişlerdir. Bezeme ögesine sahip olmayan Dereiçi (Gederet) sarnıçları aynı zamanda yerel mimarının ve yerel işçilik geleneklerinin özgün bir sentezini ortaya koymaktadır.

Su sorununa çözüm maksadıyla 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında inşa edilmiş, halk mimarisini ve işçilik geleneğini temsil eden Dereiçi (Gederet) sarnıçları, ilk kez bu çalışmada incelenerek benzer tipteki sarnıçların envanterine kazandırılmıştır. Sonuç olarak, Konya ve çevresindeki sarnıçlar, geçmişten günümüze uzanan su yönetimi geleneğinin yansımaları olarak değerlendirilmeli ve hem tarihi hem de işlevsel değerleri ile korunarak geleceğe taşınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, Ü. T. (2018). Beki ve Paşalar Köyü Özelinde Uşak Sarnıçları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 65, 369-380.
- Afatoğlu, İ. (2016). Denizli'nin Sarnıçları, *Çınar (Denizli İl Millî Eğitim Müdürlüğü Kültür Sanat Dergisi)*, 3, 42-45.
- Atasoy, S. (2013). *Burdur'un İlçelerindeki Türk Dönemi Eserleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bölümü, Denizli.
- Boran, A. ve Mutlu, M. (2014). Meram İlçesinde Bulunan Sarnıçlar. Ali Boran ve diğ. (Ed.), *Yeşilin ve Medeniyetin Köprüsü Meram II*, 310-343, Konya: Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Bozkurt, N. (2009). Sarnıç, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C. 36,158-159), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Çaycı, A.-Yavuzylmaz, A. (2022). Gevale Kalesi Sarnıç Mimarisi, A. Çaycı -A.Yavuzylmaz (Ed.), *25.Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları*, 5-39, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Demirci, D. ve Bilgin, A. R. (2020). Keçiborlu Senir'de Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Üç Sarnıç, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50, 216-232.
- Dere, M. E. (2022). Su Mimarisi ve Sarnıçlar; Ula Bozyer Sarnıcının Yeniden İşlevlendirilmesi, *Düzce University Journal of Science and Technology*, 10(1), 497-515.
- Duymaz, A. Ş. (2009). Teke Yöresi Sarnıçları, Kadir Pektaş ve diğ. (Ed.), *XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 225-234, Denizli.
- Karpuz, H. (2009a). Konya Hocacıhan'da Bulunan Bazı Ortaçağ Yapıları, *X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyum Bildirileri* (03-06 Mayıs 2006), 447-470, Ankara.
- Karpuz, H. (2009b). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karpuz, H. (2010). *Konya-Akören Orhaniye Köyü Yüzey Araştırması*, A.Osman Uysal ve diğ. (Ed.), *XII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* (15-17 Ekim 2008), 102-114, Çanakkale: On Sekiz Mart Üniversitesi Yayınları.

- Küçükırlı, M. M. (2024). *Çumra'da Türk Devri Yapıları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bölümü, Konya.
- Mutlu, M. (2014). *Konya'da Su Mimarisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bölümü, Van.
- Mutlu, M.ve Bozkurt, T. (2023). Konya Hatunsaray ve Çevresindeki Su Yapıları, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 63(1), 686-745
- Önge, Y. (1967). Antalya Çevresinde Türklerin Yaptığı Eski Su Sarnıçları, *Arkitekt*, 325 (XXXVII), 24-26.
- Öter, N. (2008). *Muğla Sarnıçları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Türk Dünyası ve Ortaçağ Kültürleri Arkeolojisi Bilim Dalı, Konya.
- Özyurt, O. (1988). *Konya ve Çevresindeki Tarihi Su Sarnıçları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Pektaş, K. (2013). Çardak ve Çevresindeki Türk Devri Eserleri Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Araştırma Dergisi*, 6 (25), 419-459.
- Tekin, S. (2015). 19. Yüzyılın Sonu 20. Yüzyılın Başlarında Batı Anadolu'da Yaşanan Kuraklık Olayları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 329-341.
- Türk Dil Kurumu. (1993). Avgan. *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. (C. 1, 380). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uyanık, N. ve Sarı, M. (2011). Cumhuriyet Döneminde Yaşanan Kuraklık Felaketleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 141-17.

Hakem Değerlendirmesi: Çift “kör” hakem incelemesi.

Çıkar Çatışması: Yazar bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek beyanı yapmamıştır.

İntihal ve Diğer Etik Beyanlar: İntihal taraması *iThenticate* yazılımıyla yapılmış ve benzerlik oranı, derginin üst sınırı olan %15’in altında çıkmıştır. Yazarlar, makalede, kaynak gösterilenler dışındaki görsellerin kendilerine ait olduğunu belirtmiştir.

Peer-review: Double-blind peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Plagiarism & Other Ethical Statements: Plagiarism detection was conducted using the *iThenticate* software and the similarity ratio was detected below the journal’s upper limit of 15%. The authors have stated that the images, except for those whose sources are shown, belong to them.

Makaleler, ilk başvurudan yayın aşamasına değin, ön inceleme, hakem değerlendirme, editör ve İngilizce editörü inceleme süreçlerinde görülen ihtiyaçlara göre, gözden geçirme ve düzeltme yapabilmesi amacıyla yazara en az bir kere geri gönderilmekte ve yayın öncesinde de yazarın son durum onayı alınmaktadır. Yoğunluk ve personel sıkıntısı dolayısıyla dergi tarafından ayrıca nihai, detaylı bir redaksiyon işlemi yapılamamaktadır. Dilin kullanımı, imlâ ve redaksiyonla ilgili hususlar ve kullanılan görsellerin kalitesi yazarların sorumluluğundadır.

From the first submission to the publication stage, articles are returned to the author at least once for review and correction, depending on the needs encountered during the preliminary review, peer review, editor and English editor review processes. In addition, the author’s approval is obtained for the final version of the article in publication format before publication. Due to the density, and lack of personnel, no additional redaction (editing the writing/typing) is performed by the journal. The language usage, expressing style, spelling, typing and reduction matters and the quality of the images used are the responsibility of the authors.

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi | *Ege University, Faculty of Letters*
Sanat Tarihi Dergisi | ***Journal of Art History***
ISSN 1300-5707 | e-ISSN 2636-8064
Cilt: 34, Sayı: 1, Nisan 2025 | *Volume: 34, Issue: 1, April 2025*

Sahibi (Owner): Ege Üniv. Edebiyat Fak. adına Dekan (On behalf of Ege Univ. Faculty of Letters, Dean): Prof. Dr. Selami FEDAKAR ♦ Baş Editör (Editor in Chief): Dr. Ender ÖZBAY ♦ Editöryal Kurul (Editorial Board): Prof. Dr. Lale DOĞER, Prof. Dr. Semra DAŞCI, Doç. Dr. Şakir ÇAKMAK ♦ İngilizce Editörü (English Language Editor): Dr. Öğr. Üyesi Elvan KARAMAN MEZ ♦ Yazı İşleri Müdürü (Managing Director): Doç. Dr. Hasan UÇAR ♦ Sekreteryâ - Grafik Tasarım/Mizampaj - Teknik İşler - Strateji - Süreç Yönetimi (Secretariat - Graphic Design/page layout - Technical works - Strategy - process management): Ender ÖZBAY

(İlgili sayının bilimsel hakemleri, tüm makaleleri içeren “Sayı Tam Dosyası”nda belirtilmiştir.)
(The scientific referees of the relevant issue are presented in the “Full Issue File” containing all articles.)

[İnternet Savfası \(Acık Erisim\)](#)

[İnternet Page \(Open Access\)](#)

DergiPark
AKADEMİK

<https://dergipark.org.tr/std>

Sanat Tarihi Dergisi hakemli, bilimsel bir dergidir; Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.

Journal of Art History is a peer-reviewed, scholarly, periodical journal published biannually, in April and October.

